

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt: XXX

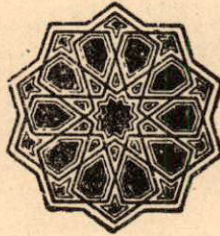

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt: XXX

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Muhammed b. Abdulkerim eş-ŞEHRİSTANİ <i>El-Milel Ve'n-Nihal (Mukaddimeler)</i> Tercüme: Doç. Dr. Abdurrahman Küçük, Arş. Gör. Mustafa ERDEM, Ar. Ok. Adem AKIN	1
Doç. Dr. Hayrani ALTINTAŞ <i>Modern Psikolojinin Bazı Meseleleri</i>	35
Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU <i>Şeyhulislam Arif Hikmet ve Medine-i Münevverede Kurduğu Kütüphane</i>	111
Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU <i>Kültürümüzde Din</i>	131
Doç. Dr. Beyza BİLGİN <i>Almanya Federal Cumhuriyetinde Türk Çocuklarına İslami Din Dersi Program Geliştirme Çalışmaları</i>	143
Doç. Dr. Mustafa Sait YAZICIOĞLU <i>Mâtüridi Kelâmında İnsan Hürriyeti Meselesi</i>	155
Doç. Dr. Mehmet BAYRAKDAR <i>Risâla Fi Ilm at-Tasawwûf li Dâvud al-Kaysari</i>	171
Gershom G. SCHOLEM <i>Gizli Yahudi Cemaati: Türkiye Dönemleri</i> Çeviren: Doç. Dr. Abdurrahman Küçük	217
R.C. MACRIDIS <i>Amerika Birleşik Devletlerinde Laiklik</i> Çeviren: Yard. Doç. Dr. Münir KOŞTAŞ	245
Chikh BOUAMRANE <i>İslam Tarihçiliği ve Tarihlerine Bir Bakış</i> Tercüme: Yrd. Doç. Dr. Nesimi YAZICI	265
Chikh BOUAMRANE <i>İslam Tarihinde Eğitim-Öğretim Kurumları</i> Çeviren: Yrd. Doç. Dr. Nesimi YAZICI	279
Yrd. Doç. Dr. Münir ATALAR <i>Türklerin Kabe'ye Yatıklar Hizmetler</i>	287
MUHİBBUTDİN EL-HABİB <i>İslam Mezheb ve Firkalarının Birbirine Yaklaştırılması Konusu</i> Çeviren: Mehmet Hayri KIRBAŞOĞLU	293

Ar. Gör. Ethem CEBECİOĞLU <i>Hallac-ı Mansur</i>	329
<i>Kitap Tanıtma</i>	351
Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU <i>Kitap Tanıtma</i>	355
Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU <i>Kitap Tanıtma</i>	359
Ar. Gör. Mehmet ÖZDEMİR <i>Kitap Tanıtma</i>	363
Yard. Doç. Dr. Mahmut Coşkun DEĞİRMENCİOĞLU <i>Kitap Tanıtma</i>	369
Yazarlar: Peter BERGER ve Thomas LUCKMANN	
Çeviren: M. Rami AYAS <i>Bilgi Sosyolojisi ve Din Sosyolojisi</i>	375

Kitap Tanıtma

Şihabuddin Ebu's-Senâ Mahmûd b. Abdillâh el-Âlûsî, *Arif Hikmet, Hayatuhu ve Meâsiruhu ev "Şehiyyu'n-Nagam fi Tercemeti Şeyhulislâm Arifî'l-Hikem*, Tahkik, Dr. Muhammed el-I'yd el-Hatrâvî, Dimaşk, 1403 / 1983 (et-tab'atu'l-Ulâ), s. 247.

Şihabuddin Ebu's-Senâ Mahmûd b. Abdillâh el-Âlûsî (Ö. 1270 / 1854) nin, meşhûr Osmanlı Şeyhülislamı Ârif Hikmetin hayatı ve tesirleri hakkında yazmış olduğu bu eseri, Dr. Muhammed el-I'yd el-Hatrâvî tarafından tahkik, hadisleri tahriç ve notlar ilave edilerek eser neşre hazırlanmış ve "Mektebetu Dâri't-Turâs" müessesesi tarafından el-Medinetu'l-Münevvere hakkındaki araştırmalar" edli serinin ikinci kitabı olarak neşredilmiştir. Araştırmacı, bir mukaddime, Âlusinin hayatı, Ârif Hikmet kütüphanesi hakkında genel bilgiler verdikten sonra, Âlusinin eserini tanıtmaktadır.

Araştırmacı mukaddimesinde, Besmele, Hamdele ve Salveleden sonra, el-Medinetu'l-Münevverenin, bir çok fazilet ve seçkinliklerle dolu olduğunu, Allah elçisinin ve müslümanların iltica ettikleri bir belde olduğunu belirtmektedir. Kur'ân vahyinin burada tamamlanıp, onun cem' ve teksir işlerini yine bu şehirde tamamlanmış olması, Hz. Ebû Bekr zamanında cem edilen nüshanın Hz. Hafsa'nın evinde bulunması sebebi ile, bizzat Kur'ânın ilk yazma nüshasını muhafaza etmesi bakımından islâmda ilk kütüphanenin burası olduğu söylenebilir. Hz. Osman zamanında Kur'ân nüshalarının çoğaltılması ve müslümanlar için örnek nüsha olan "el-Mushafu'l-İmâm"ın, Medinede bulunuşu ve bu nüshadan istinsahlar yapılması sebebiyle, bu şehir, islâm dünyasında kitap neşrine başlanan ilk hareket merkezi olarak kabul edilir. Halife Ömer b. Abdilaziz'in emri ile, Medine vâlisi Ebû Bekr b. Hazm el-Ensârinin hadisleri yazma işi de bu şehirde olmuştur. Bu gün Sûûdi idâresi, bu şehirde milyonlarca mushaf basan bir mushaf matbaası ve nâdir mushafları toplayan bir mushaflar kütüphanesi tesis etmiştir. Bunlara ilâveten Medinedeki el-Câmiatu'l-İslâmiyyede Kur'ân ve Hadis Fakülteleri mevcuttur. Şer'i, tarihi ve lugavî ilimleri isteyenler için, bu şehir kendisinde bulunan Mescidi Nebevi, husûsî ve umûmî

(Ö. 1275 / 1859) sonra İstanbul müftüsü olan Şeyh Nuri Efendi tayin edilmişti. Şerifler döneminde ise Kütüphane eminliğine Abdülkâdir Havvârî getirilmiş, bu zât Suûdiler dönemine kadar bu vazifede kalmıştı. Suûdiler 1380 / 1960 da Hâc ve Evkaf Vezâretini tesis ederek, Medinede bulunan bütün kütüphaneleri bu vekaletle bağlamışlardı. Suûdiler döneminde kütüphanenin Eminliğini yapan zevat şunlardır:

İbrâhim Harputlu	1372 / 1952 ye kadar
Hasan Eğinli	1377 / 1957 ye kadar.
Mahmûd Hasan Eğinli	1398 / 1978 e kadar.
Ali Ulvi İbrahim Kurucu	1405 / 1985 e kadar.
Abdussamed Muhammed Can	halen kütüphane emini.

Araştırmacı kitaplar üzerindeki mühürleri de inceledikten sonra, bu kütüphaneden bazı kıymetli eserlerin çalınmış olduğunu ve Medineye gelip bu kütüphaneyi medh ve senâ edenlerin görüşlerini de sunmaktadır. Bundan sonra Âlusinin yazmış olduğu belâğath mukaddimeye geçilmektedir.

Âlusî, Şeyhulislam Ârif Hikmet'in bariz sıfatları olan, nesebinin asaleti, ilmî, belâğatı, ahlakı, takvası, kitablarını vakfedişi gibi yönelerini anlatmaktadır. Kendisinin onunla buluşması, onun doğumu, çocukluğu, ilk haccı, Kudüs kadılığına tayini, ikinci haccı, Mısır kadılığı, mezheb imamlarını takdiri, âlimleri ziyaret etmesi, İstanbul'a dönüşü, üçüncü haccı ve Medineye kadı oluşu, kadılığı esnasında rûsûm ve hediye kabul etmeyişi, etrafındaki edip ve âlimlere iltifatı, bazı muntakalarda nüfus sayımı işlerinde bulunuşu, Nikâbetu'l-Eşrafıhğa tayini, Âlusinin ondan kendi nesebinin tasdikini istemesi, Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye azalığında görevlendirilmesi (1256), Meclis-i Askeriyyede ifta görevi (1260), Şeyhulislamıhğa tayini (1262), Şâir ve ediplerin onu medhiyeleri, Ârif Hikmet Efendinin bazı şüirleri (onun, Türkçe, Arapça, Farsça olarak her üç dilde şüir yazdığı söylenir), tahmisleri takrizleri, verilen icâzetler, bazı ilmi görüşleri, ilmî meclisleri... gibi konular ve kısa bir hâtime çok edebî bir dil ile incelenmektedir. Kitabın sonunda da müracaat edilen kaynaklar, alem isimler ve mevzular fihristi vardır

Kısaca özetlemeye çalıştığımız, bu eser, XIX. asırda Osmanlı Devletine hizmeti geçmiş olan iki önemli kişinin hizmetleri ve Osmanlı kültürü hakkındaki bilgileri okuyuculara sunmuş olması bakımından, Türk-İslam Kültür ve Medeniyetinin son devirlerine ışık tutacak mahiyettedir.

Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU